

11.4.2019

EOAK/1670/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen

ERÄÄT ENNAKKOÄÄNESTYSPAIKAT VUONNA 2019

Tarkastuspöytäkirja

Aika: 8.4.2019

Tarkastusten toimittajat oikeusasiamiehen kansliasta:

Esittelijäneuvos Ulla-Maija Lindström
Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen

1 TARKASTUKSISTA JA NIIDEN TAVOITTEISTA

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen (CRPD) ratifiointiin myötä eduskunnan oikeusasiamiehestä on tullut osa yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oikeusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityistä huomiota muun muassa vammaisten henkilöiden osallistumisen mahdollisuuksiin sekä toimitilojen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviin seikkoihin.

YK:n vammaissopimuksen 29 artiklassa taataan vammaisille henkilöille yhdenvertaiset oikeudet osallistua poliittiseen ja julkiseen elämään.

Oikeusasiamies Petri Jääskeläisen määräsi kanslian vikamiehet suorittamaan ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia eduskuntavaalien 2019 satunnaisesti valituissa ennakkoäänestyspaikoissa. Tarkastusten tavoitteena oli selvittää ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä tilojen yleistä järjestystä ja äänestystapahtuman sujuvuutta vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

Toinen tarkastuksen toimittajista liikkuu pyörätuolilla.

2 AIEMMISTÄ TARKASTUKSISTA

Oikeusasiamies Petri Jääskeläisen määräyksestä suoritettiin 14.4.2015 ennalta ilmoittamaton tarkastus vuoden 2015 eduskuntavaalien ennakkoäänestyspaikoissa Helsingissä, Vantaalla ja Espoossa. Tarkastuksen perusteella oikeusasiamies oli havainnut, että jokaisen kaupungin äänestyspaikoissa näytti olleen niin esteettömyyden kuin vaalisalaisuuden toteuttamisessa ongelmia (tarkastuspöytäkirja 16.4.2015 Dnro 1802/3/15). Oikeusasiamies otti omana aloitteenaan tutkittavakseen, oliko äänestyspaikkojen vaalijärjestelyt toteutettu asianmukaisesti. Helsingin ja Espoon kaupungit ilmoittivat selvityksissään oikeusasiamiehelle, että ne tulevat korjaamaan tarkastuksissa todetut puutteet vuoden 2017 kuntavaaleihin mennessä. Vantaan kaupungin keskusvaalilautakunta ilmoitti, että se oli hankkinut äänestyskoppeja, joilla turvataan myös pyörätuolia käyttävien henkilöiden vaalisalaisuuden säilyminen.

Oikeusasiamies totesi päätöksissään 11.12.2015 (dnrot 1899, 1901 ja 1902/2/2015), että äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoitusalue ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Jos äänestäjä tarvitsee kirjoitusalueen kannattamiseen vaalivirkailijan apua, näkösuojan mataluuden vuoksi virkailijalla on suora näköyhteys äänestystapahtumaan. Oikeusasiamiehen mukaan tällainen irrallinen syliin asetettava kirjoitusalue ei siten täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.

Oikeusasiamiehen määräyksestä suoritettiin 30.3.2017 ennalta ilmoittamattomat tarkastukset kuntavaalien 2017 eräissä ennakoäänestyspaikoissa Espoossa, Kirkkonummella, Vantaalla, Nurmijärvellä, Tuusulassa, Keravalla ja Helsingissä (tarkastuspöytäkirja 5.4.2017 EOAK/2164/2017). Tarkastuksilla havaittiin, että Espoon, Vantaan ja Helsingin ennakoäänestyspaikoissa oli nyt niin sanotut esteettömät äänestyskopit. Myös ensi kertaa tarkastetun Keravan kaupungin ennakoäänestystilassa oli niin sanottu esteetön äänestyskoppi. Sen sijaan Kirkkonummen, Nurmijärven ja Tuusulan ennakoäänestyspaikoissa havaittiin puutteita vaalisalaisuuden toteuttamisessa.

Oikeusasiamies päätti kiinnittää tarkastusten kohteina olleiden kaupunkien ja kuntien sekä niiden keskusvaalilautakuntien huomiota tarkastuksessa todettuihin yleisiin havaintoihin opasteiden näkyvyydestä, esteettömyyden puutteista sekä äänestystilojen pienuudesta. Oikeusasiamies piti myönteisenä sitä, että Espoon, Vantaan ja Helsingin kaupungit olivat ilmoitustensa mukaisesti poistaneet edellisessä vuonna 2015 suoritettussa tarkastuksessa havaitut puutteet vaalisalaisuuden toteutumisessa. Lisäksi hän pani tyydytyksellä merkille, että myös Keravan kaupungissa oli esteetön äänestyskoppi.

Oikeusasiamies oli päätöksissään 17.11.2017 (EOAK/2439/2017, EOAK/2440/2017 ja EOAK/2441/2017) tyytyväinen siihen, että kunnista saatujen selvitysten mukaan tehtyjen tarkastushavaintojen johdosta oli jo vaalipäivän äänestystä varten järjestetty niin sanottuja pyörätuolimitoitettuja äänestyskoppeja ja muutoinkin äänestysalueilla oli varauduttu erityisjärjestelyjä tarvitseviin äänestäjiin. Lisäksi keskusvaalilautakunnat ilmoittivat, että äänestyspaikoista päätettäessä ja järjestelyissä äänestyspaikoilla pyritään ottamaan huomioon esteettömyyden ja vaalisalaisuuden turvaaminen.

Oikeusasiamiehen määräyksestä suoritettiin 22.1.2018 ennalta ilmoittamattomat tarkastukset presidentinvaalin 2018 eräissä satunnaisesti valituissa ennakoäänestyspaikoissa Sipoossa, Järvenpäässä, Mäntsälässä, Hyvinkäällä, Vihdissä, Lohjalla ja Kauniaisissa (tarkastuspöytäkirja 25.1.2018 EOAK/166/2018).

Aikaisemmilla tarkastuksilla todettuja ongelmia esteettömyyden ja vaalisalaisuuden toteuttamisessa havaittiin myös presidentinvaalin ennakoäänestyspaikoilla. Tarkastuksessa todettiin yleisenä havaintona, että edelleen ennakoäänestyspaikoilla äänestyksestä ilmoittaminen ja opastaminen oli vaatimatonta. Sipoon ennakoäänestyspaikalla ei ollut tehty äänestäjien avustamisesta merkintöjä äänestäjistä pidettävään luetteloon. Oikeusasiamies piti myönteisenä, että Sipoon, Järvenpään, Mäntsälän, Hyvinkään ja Kauniaisten ennakoäänestyspaikoissa oli esteettömät äänestyskopit. Oikeusasiamies antoi päätökset EOAK/557/2018, EOAK/558/2018 ja EOAK/559/2018 omina aloitteina tutkituissa asioissa.

3 TARKASTUSHAVAINNOT

Porvoon kaupunki: S-Market Näsi, Aleksanterinkaari 1, Porvoo

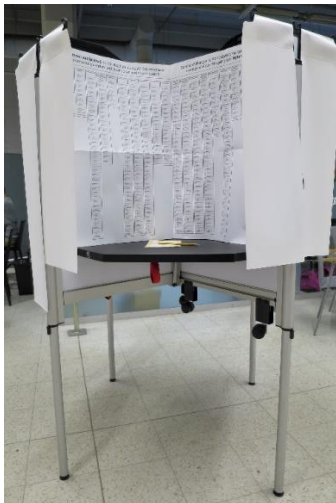
Äänestyspaikkana oli Porvoon keskustan laitamilla oleva S-Market, jonka yhteydessä toimi muun muassa Alko. Pysäköintitilaa oli runsaasti rakennuksen pihalla. Ovien läheisyydessä sijaitsi kaksi merkittävää ja leveää invapysäköintipaikkaa. Pysäköintipaikoilta pääsi esteettömästi

tasaista asfaltoitua reittiä marketin automaattisesti avautuville liukuoville. Ennakkoäänestyspaikka sijaitsi välittömästi tuulikaapin jälkeisessä aulassa.

Marketin ulkopuolella pihalla tai ulko-ovissa ei ollut opasteita tai viitoitusta ennakkoäänestyspaikalle. Myös sisätiloissa opastus oli puutteellista. Ainoastaan vaalitoimitsijoiden pöydän vieressä oli kyltti, joka kertoi ennakkoäänestyksestä. Pöydän toisella sivustalla oli ilmoitustaulu, johon oli kiinnitetty tiedote äänestyspaikan aukioloajoista. Vaalitoimitsijalta saadun tiedon mukaan opasteiden vähyys johtuu osittain siitä, että kiinteistön omistaja määrittelee opasteiden ja tiedotteiden paikat. Äänestyspaikan avautuessa kello 9.00 ei ollut suurta ruuhkaa, vaan äänestys sujui mutkattomasti.

Vaalitoimitsijoita oli neljä, joista yksi hoiti tarvittaessa vaaliavustajan tehtäviä. Vaaliavustaja oli avustanut apua tarvinneita henkilöitä äänestystapahtumassa. Liikuntaesteisillä ja ikääntyneillä ihmisillä oli ollut mukanaan myös omia avustajia. Saadun tiedon mukaan avustajan käytöstä oli tehty oikeusministeriön vaaliohjeen mukaiset merkinnät äänestäjistä pidettävään luetteloon.

Äänestyskopissa oli neljä äänestyspaikkaa. Yhden äänestyspaikan kirjoitusalueesta oli muita matalammalla ja se soveltui pyörätuolia tai muita liikkumisen apuvälineitä käyttäville äänestäjille. Tarkastajien havaintojen mukaan äänestyskopit olivat ahtaita ja avoimia ulkopuolisten katseille. Koska äänestyskopit sijaitsivat yleisen kulkuväylän välittömässä läheisyydessä, näkösuojan puuttumisen vuoksi äänestystapahtumaan saattoi muodostua suora näköyhteys. Tarkastajien havaintojen mukaan tämä saattoi joissain tilanteissa vaarantaa vaalisalaisuuden toteutumista. Vaalitoimitsijalta saadun tiedon mukaan keskusvaalilautakunta oli ennalta toimittanut äänestyskoppeihin verhot näkösuojaksi, mutta niitä ei ollut asennettu paikoilleen epäkäytännöllisyyden vuoksi.

Kuva 1. äänestyskoppi

Kuva 2. esteetön äänestyskoppi

Ennakkoäänestyspaikalla ei ollut saatavilla suurennuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikkonäköisiä äänestäjiä varten. Ennakkoäänestyspaikan valaistus oli riittävä. Marketin tiloissa oli tuoleja lepäämistä varten. Myös asianmukainen inva-wc löytyi äänestyspaikan läheisyydestä.

Vaalitoimitsijoilta saadun tiedon mukaan äänestäjiltä saatu palaute oli ollut pääsääntöisesti myönteistä. Äänestyspaikkaa oli pidetty näppäränä, koska äänestämisen voi suorittaa kauppareissulla. Jotkut äänestäjät olivat pitäneet ennakkoäänestystapahtumaa hitaana ja monimutkaisena. Vaalitoimitsijat toivoivat, että ennakkoäänestyksestä olisi äänestäjiä varten selkeät menettelytapaohjeet, esimerkiksi juliste, jossa kuvattaisiin ennakkoäänestyksen eri vaiheet.

Pornaisten kunta: Kunnanviraston valtuustosali, Kirkkotie 176, Pornainen

Kunnanviraston valtuustosali oli ainoa ennakoäänestyspaikka Pornaisissa. Vaalitoimitsijoilta saadun tiedon mukaan kyseisessä tilassa järjestettiin myös varsinaisen vaalipäivän äänestys.

Invapysäköintipaikat (2 kpl) sijaitsivat noin 100 metrin päässä valtuustosalin sisäänkäynnistä. Pysäköintipaikoilta pääsi esteettömästi lähes tasaista asfaltoitua pihaa sisäänkäynnille. Pihalla oli neljä opastekylttiä ennakoäänestyspaikalle. Ulko-ovella oli Allergia-, iho- ja astmaliiton tiedote, jossa pyydettiin jättämään kotieläimet äänestyspaikan ulkopuolelle.

Sisäänkäynnille johtava luiska oli melko jyrkkä pyörätuolia käyttävälle henkilölle. Lisäksi raskas ulko-ovi ja riittämätön tasanne ulko-oven edessä vaikeuttivat omatoimista sisäänpääsyä. Luiskan reunoilla oli asianmukaiset käsijohtimet.

Kuva 3. Luiska sisäänkäynnille

Vaalitoimitsijoita oli kaksi, joista toinen hoiti tarvittaessa vaaliavustajan tehtäviä. Vaaliavustaja oli avustanut apua tarvinneita henkilöitä äänestystapahtumassa. Liikuntaesteisillä ja ikääntyneillä ihmisillä oli ollut mukanaan myös omia avustajia. Vaalitoimitsijoiden mukaan avustajan käyttämisestä tai avustajista ei tehty kirjallisia merkintöjä äänestäjistä pidettävään luetteloon tai muuhun asiakirjaan. Joillain iäkkäillä äänestäjillä oli ollut mukanaan vain pahvinen ajokortti tai kuvaton Kela-kortti. Koska vaalitoimitsijat kuitenkin tunsivat nämä äänestäjät, heidän henkilöllisyytensä oli näin pysytty toteamaan.

Äänestystilassa ei ollut esteetöntä vaalikoppia. Toinen äänestyskopeista oli riittävän leveä liikkumisen apuvälinettä käyttävälle henkilölle, mutta äänestyskopin kirjoitustaso oli liian korkealla (105 cm). Vaalitoimitsijoiden mukaan apuvälineitä käyttäville tarjottiin äänestyskoppiin syliin asetettava vanerinen alusta, jossa ei ollut reunoja. Tarkastajien havaintojen mukaan henkilö, joka tarvitsee apua alustan sylissä pitämiseksi, ei voi äänestää ilman, että häntä avustavalla henkilöllä ei olisi suoraa näköyhteyttä äänestystapahtumaan.

Kuva 4. Äänestyskoppi

Ennakoäänestyspaikalla ei ollut saatavilla suurennuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikkonäköisiä äänestäjiä varten. Äänestyspaikalla oli inva-wc ja lepäämiseen tarkoitettuja tuoleja. Äänestyspaikka oli tilava ja ilmapiiriltään rauhallinen. Vaalitoimitsijat kertoivat, että äänestyspaikasta tai sen aukioloajoista ei ollut tullut kielteistä palautetta.

Askolan kunta: Monninkylän kirjasto, Helkamäentie 32, Monninkylä

Ennakoäänestyspaikkana oli lukion kanssa samassa kiinteistössä sijaitseva kirjasto. Kirjaston sisäänkäynnin läheisyydessä (noin 50 metriä) oli merkitty invapysäköintipaikka. Tarkastajilla oli vaikeuksia löytää kirjaston (ennakoäänestyspaikan) ulko-ovea, koska sisäänkäyntiä ei ollut merkitty tai reittiä muutoin viitoitettu. Pihalla tai kirjaston sisätiloissa ei ollut ainuttakaan tiedotetta taikka opastetta ennakoäänestyksestä.

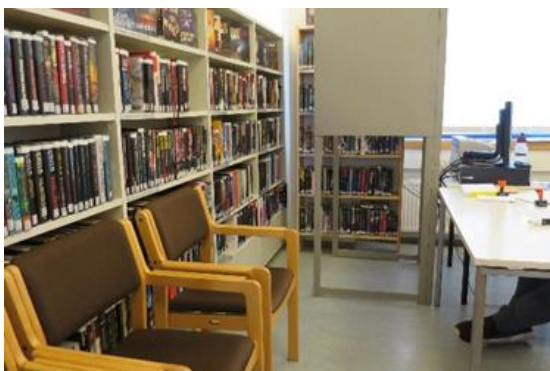
Äänestyspaikan ulko-ovi oli raskas ja kynnykset sisään pääsemiseksi olivat liian korkeita (ritilä n. 4 cm ja kynnyks n. 10 cm). Pyörätuolia käyttävä henkilö ei voinut suoriutua sisään omatoimisesti ilman toisen henkilön apua. Vaalitoimitsija totesi tarkastajille, että ulko-ovelle olisi tarpeellista hankkia luiska, joka mahdollistaisi liikuntaesteisten henkilöiden pääsyn äänestyspaikalle ja ylipäätään kirjastoon.

Kuva 5. ulko-oven korkea kynnyks

Vaalitoimitsijoita oli kaksi, joista toinen hoiti tarvittaessa vaaliavustajan tehtäviä. Saadun tiedon mukaan kyseisellä äänestyspaikalla ei ollut käynyt henkilöitä, jotka olisivat tarvinneet ulkopuolista apua äänestämässä. Vaalitoimitsijat kertoivat, että mahdollinen avustajan käyttäminen ja avustajan nimi merkittäisiin äänestäjistä pidettävään luetteloon. Toisen vaalitoimitsijan mukaan hänellä oli käytännön kokemusta avustamismerkinnän tekemisestä Askolan kunnan toisella ennakoäänestyspaikalla.

Äänestystilassa ei ollut esteetöntä vaalikoppia, johon olisi päässyt pyörätuolilla tai rollaattorilla. Äänestyskopin kirjoitustaso oli liian korkealla (104 cm) ja äänestyskoppi oli kapea. Kulkeminen äänestyskopille oli tilan ahtauden vuoksi muutenkin hankalaa, sillä äänestyskopille johtava välikko oli vain noin 20 cm. Vaalitoimitsijoiden mukaan kaikki äänestäjät olivat voineet äänestää äänestyskopissa, eikä erityisjärjestelyitä ollut tarvittu. Saadun tiedon mukaan kyseisessä ennakoäänestyspaikassa ei ollut käynyt liikkumisen apuvälineitä käyttäviä henkilöitä. Ennakoäänestyspaikalla ei ollut välittömästi saatavilla suurennuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikkonäköisiä äänestäjiä varten.

Kuva 6. ahdas äänestystila

Kirjastossa ei ollut inva-wc:tä. Äänestystila oli pieni ja ahdas. Valaistus äänestyskopissa oli hieman hämärä. Äänestyspaikalla oli levähtämiseen tarkoitettuja tuoleja. Vaalitoimitsijat kertoivat, että äänestyspaikasta tai sen aukioloajoista ei ollut tullut kielteistä palautetta äänestäjiltä.

Pukkilan kunta: Hyvinvointikeskus Onnin palvelupiste, Onnintie 3, Pukkila

Äänestyspaikkana oli Pukkilan keskustassa sijaitseva hyvinvointikeskus, joka on saadun tiedon mukaan ollut äänestyspaikkana yli 10 vuotta. Rakennuksessa toimi muun muassa palvelupiste, työllisyys-, seniori- nuoriso- ja liikuntapalvelut. Talossa oli myös Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän palveluita ja lisäksi keskuksessa oli uima-allas, kuntosali, apteekki sekä kahvio. Hyvinvointikeskuksen palvelupiste oli ainoa ennakoäänestyspaikka Pukkilassa.

Pysäköintitilaa oli runsaasti hyvinvointikeskuksen pihalla. Ovien läheisyydessä sijaitsi kolme merkittyä ja leveää invapysäköintipaikkaa. Pysäköintipaikoilta pääsi esteettömästi tasaista reittiä automaattisesti avautuville liukuoville. Ennakoäänestyspaikka ja palvelupiste sijaitsivat välittömästi tuulikaapin jälkeisessä aulassa.

Hyvinvointikeskuksen pihalla tai pääovella ei ollut opastetta eduskuntavaalien ennakoäänestyspaikasta. Pääovella oli Allergia-, iho- ja astmaliiton tiedote, jossa pyydettiin jättämään kotieläimet äänestyspaikan ulkopuolelle. Sivuoven puolella ikkunassa näkyi tiedote ennakoäänestyksestä. Palvelupisteen tiskillä oli tiedote ennakoäänestyksestä ja äänestyspaikan aukioloajoista.

Äänestystilassa oli yksi tavallinen äänestyskoppi ja lisäksi palvelupisteen taakse ”omahoitopisteeseen” oli järjestetty esteetön äänestyspaikka liikkumisesteisille ja apuvälineitä käyttäville henkilöille. Äänestyspaikan kirjoitustaso oli sopivalla korkeudella pyörätuolin käyttäjälle ja näköyhteys äänestystapahtumaan oli suojattu riittävän korkealla sermillä. Ehdokaslistat olivat näkyvillä ”omahoitopisteen” kirjoituspöydän takaseinällä, mikä tarkastajien havaintojen mukaan oli tässä tilanteessa riittävää. Ennakoäänestyspaikalla ei ollut saatavilla suurennuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikkonäköisiä äänestäjiä varten.

Kuva 7. esteetön äänestyspaikka

Vaalitoimitsijoita oli kolme, joista yksi hoiti tarvittaessa vaaliavustajan tehtäviä. Joillain äänestäjillä oli ollut avustaja mukana äänestystapahtumassa. Vaalitoimitsijalta saadun tiedon mukaan avustajan käytöstä oli tehty kirjaukset äänestäjistä pidettävään luetteloon.

Äänestyspaikalla oli inva-wc ja lepäämiseen tarkoitettuja tuoleja. Äänestyspaikka oli kohtuullisen tilava ja valaistus riittävä. Palvelupisteen vieressä sijaitseva lounasravintola aiheutti lounasaikaan hieman hälyä, mutta muutoin äänestystoimitus oli sujuva. Vaalitoimitsijat kertoivat, että äänestyspaikasta tai sen aukioloajoista ei ollut tullut kielteistä palautetta äänestäjiltä.

Myrskylän kunta: Myrskylän kunnanvirasto, Virastotie 5, Myrskylä

Ennakkoäänestyspaikkana toimiva kunnanvirasto sijaitsi Myrskylän keskustassa. Tämä oli ainoa ennakkoäänestyspaikka Myrskylässä. Virastotalon pihalla ei ollut erikseen merkittyä invapysäköintipaikkaa, muuten pysäköintitilaa oli varsin runsaasti. Virastotalon pihalla oli opasteet ennakkoäänestyspaikalle.

Kuva 8. opasteet ennakkoäänestyspaikalle

Vaalitoimitsijoita oli kaksi, joista toinen hoiti tarvittaessa vaaliavustajan tehtäviä. Joillain äänestäjillä oli ollut avustaja mukana äänestystapahtumassa. Vaalitoimitsijalta saadun tiedon mukaan avustajan käytöstä oli tehty kirjaukset äänestäjistä pidettävään luetteloon. Joillain iäkkäillä äänestäjillä oli ollut mukanaan vain esimerkiksi kuvaton Kela-kortti. Vaalitoimitsijoiden mukaan heidän henkilöllisyytensä oli pystytty toteamaan, koska vaalitoimitsija tai äänestäjän mukana olleet henkilöt olivat pienellä paikkakunnalla tunteneet äänestäjän ja he olivat voineet todistaa äänestäjän henkilöllisyyden.

Äänestystilassa ei ollut esteetöntä äänestyskoppiä. Äänestyskopin kirjoitustaso oli liian korkealla (104 cm) ja äänestyskoppi oli kapea (70 cm). Vaalitoimitsijoiden mukaan ennakkoäänestyksessä oli käynyt yksi pyörätuolia käyttävä henkilö, joka oli äänestänyt avustajansa avustuksella pöydällä, jossa ei ollut erillistä näkösuojaa. Vaalitoimitsijoiden mukaan tuolloin äänestyspaikalla ei ollut muita henkilöitä, joten vaalisalaisuus ei vaarantunut kyseisessä tilanteessa. Ennakkoäänestyspaikalle oli tarvittaessa lainattu suurennuslasi heikkonäköisille henkilöille seinän takana olevasta kirjastosta.

Lapinjärven kunta: Lapinjärven kunnantalo, Lapinjärventie 20 A, Lapinjärvi

Ennakkoäänestyspaikkana toimiva kunnantalo sijaitsi Lapinjärven keskustassa. Tämä oli ainoa ennakkoäänestyspaikka Lapinjärvellä. Kunnantalon edessä oli yksi merkitty invapysäköintipaikka, joka oli kuitenkin melko kapea ja vaikeakäyttöinen pyörätuolinkäyttäjälle, ainakin kun viereen oli pysäköity toinen auto. Autopaikoilta oli kynnys piha-alueelle, mikä vaikeuttaa pääsyä autopaikoilta piha-alueelle. Kunnantalon pääovelle pääsi pyörätuolilla luiskaa pitkin. Ovi oli hie-man raskas, mutta sisälle pääsi muuten esteettömästi. Pihalla oli näkyvä opaste ennakkoäänestyspaikalle.

Kuva 9. Lapinjärven kunnantalon ennakoäänestyspaikka

Vaalitoimitsijoita oli kaksi, joista toinen hoiti tarvittaessa vaaliavustajan tehtäviä. Vaalitoimitsijoiden mukaan äänestäjät eivät olleet tarvinneet ulkopuolista apua äänestämässä. Saadun tiedon mukaan muutamia pyörätuolia käyttäviä henkilöitä oli käynyt äänestämässä, mutta he olivat pystyneet äänestämään omatoimisesti tavallisessa äänestyskopissa. Vaalitoimitsijoiden mukaan äänestystilasta ei ollut tullut negatiivista palautetta äänestäjiltä.

Äänestystilassa ei ollut erillistä esteetöntä äänestyskoppia, johon mahtuisi leveällä pyörätuolilla (esim. sähköpyörätuoli). Äänestyskopin kirjoitustaso oli liian korkealla (101 cm) ja äänestyskoppi oli kapea (n. 70 cm).

Vaalitoimitsijat kertoivat, että pienellä paikkakunnalla äänestäjien henkilöllisyyden toteaminen erityistilanteissa (esim. kuvaton Kela-kortti) oli helppoa, sillä vaalitoimitsijat ja paikkakuntalaiset tuntevat lähtökohtaisesti toisensa.

Ennakoäänestyspaikalla oli saatavilla suurennuslasi sekä yleissilmälasit heikkonäköisiä äänestäjiä varten. Kunnantalolla ei ollut inva-wc:tä. Äänestyspaikka oli kohtuullisen tilava ja valaistus riittävä. Tilassa oli tuoleja, joissa äänestäjä voi tarvittaessa levätä. Tarkastushetkellä äänestyspaikalla ei ollut äänestäjiä, joten tunnelma oli rauhallinen.

Loviisan kaupunki: Liljendalin maaseututoimi, Bäckasinkuja 1 A, Liljendal

Ennakoäänestyspaikka sijaitsi vanhassa Maaseututoimen puutalossa, jonka pääsisäänkäynti oli esteellinen. Ulko-oven jälkeen oli rappuset. Talon toisella sivustalla oli vaihtoehtoinen sisäänkäynti, jossa oli kivistä tehty luiska. Luiska oli kuitenkin niin jyrkkä, että siitä pääsi pyörätuolilla ylös vain avustettuna. Luiskan sivustoilla ei ollut käsijohteita. Vaalitoimitsijoiden mukaan henkilökunnan apua oli tarvittaessa saatavilla, jotta liikuntaesteinen henkilö pääsisi ennakoäänestyspaikalle.

Kuva 10. esteellinen sisäänkäynti

Ennakoäänestyspaikalle saavuttaessa piha-alueella ei ollut opasteita. Ulko-ovessa oli tiedote ennakoäänestyksestä ja äänestyspaikan aukioloajoista. Vaalitoimitsijoita oli kaksi, joista toinen hoiti tarvittaessa vaaliavustajan tehtäviä. Vaalitoimitsijoiden mukaan äänestäjät eivät olleet tarvinneet ulkopuolista apua äänestämässä. Ennakoäänestyspaikalla oli saatavilla suurennuslasi heikkonäköisiä äänestäjiä varten.

Äänestystilassa oli yksi tavallinen äänestyskoppi ja lisäksi erilliseen tilaan oli järjestetty esteetön äänestyspaikka liikkumisesteisille ja apuvälineitä käyttäville henkilöille.

Äänestyspaikan kirjoitustaso oli sopivalla korkeudella pyörätuolin käyttäjälle ja näköyhteys äänestystapahtumaan oli suojattu riittävän korkealla sermillä. Ehdokaslista oli kiinnitetty heikosti sermiin, mikä vaikeutti listan lukemista.

Kuva 11. esteetön äänestyskoppi/paikka

Ennakoäänestyspaikalla oli tilava wc ja lepäämiseen tarkoitettuja tuoleja. Äänestyspaikan valaistus oli riittävä. Vaalitoimitsijoiden mukaan äänestyspaikasta tai aukioloajoista ei ollut tullut kielteistä palautetta äänestäjiltä.

4 OIKEUSOHJEITA

YK:n vammaissopimuksen 29 artiklan mukaan sopimuspuolet takaavat vammaisille henkilöille poliittiset oikeudet ja mahdollisuuden nauttia niistä yhdenvertaisesti muiden kanssa sekä sitoutuvat: a) varmistamaan, että vammaiset henkilöt voivat tehokkaasti ja täysimääräisesti osallistua poliittiseen ja julkiseen elämään yhdenvertaisesti muiden kanssa suoraan tai vapaasti valittujen edustajien kautta, myös siten, että heillä on oikeus ja mahdollisuus äänestää ja tulla valituiksi, muun muassa:

- i) varmistamalla, että äänestysmenettelyt, -järjestelyt ja -aineistot ovat asianmukaisia, saavutettavia sekä helppotajuisia ja -käyttöisiä;
- ii) suojelemalla vammaisten henkilöiden oikeutta äänestää salaisella lippuäänestyksellä vaaleissa ja kansanäänestyksissä ilman uhkailua, asettua ehdolle vaaleissa, hoitaa tehtävänsä tehokkaasti ja suorittaa kaikkia julkisia tehtäviä kaikilla hallinnon tasoilla sekä helpottamalla tarvittaessa apuvälineteknologian ja uuden teknologian käyttöä;
- iii) takaamalla vammaisten äänestäjien vapaan tahdonilmaisun ja sallimalla tätä varten tarvittaessa heidän pyynnöstään heidän valitsemansa henkilön avustaa heitä äänestyksessä.

Vaalilain 4 §:n mukaan vaalit toimitetaan järjestämällä ennakoäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta.

Vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan ennakoäänestyspaikkoja ovat ne kotimaan yleiset ennakoäänestyspaikat, joiden lukumäärästä ja sijainnista kunnanhallitus päättää ja joita on oltava, jollei erityisestä syystä muuta johdu, jokaisessa kunnassa vähintään yksi.

Vaalilain 10 §:n mukaan valtioneuvostossa oikeusministeriö toimii ylimpänä vaaliviranomaisena.

Vaalilain 48 a §:ssä säädetään ennakkoäänestystilasta. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä kotoimaan yleisiksi ennakkoäänestyspaikoiksi määrätyissä paikoissa on ennakkoäänestystä varten asianmukainen ennakkoäänestystila ja tarvittava kalusto. Pykälän 2 momentin mukaan ennakkoäänestystilassa tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen äänestämään.

Vaalilain 56 §:ssä säädetään järjestyksestä ennakkoäänestyspaikassa. Pykälän 2 momentin mukaan äänestys ennakkoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Vaalilain 58 §:ssä säädetään äänestämisestä ennakkoäänestyksessä. Pykälän 1 momentin mukaan äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa sen vaalipiirin ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi. Pykälän 2 momentin mukaan äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy. Pykälän 3 momentin mukaan äänestäjän pyynnöstä on vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan jäsenen avustettava häntä äänestämisessä. Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saa käyttää äänestyksessä apuna valitsemaansa avustajaa. Avustajana ei kuitenkaan saa käyttää vaaleissa ehdokkaana olevaa henkilöä. Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

Perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään (PeVM 3/2013 vp) hallituksen esitykseen laiksi vaalilain muuttamisesta seuraavaa.

”Lakiehdotuksen 76 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että vaalipäivän äänestyksessä äänestysmerkintä voidaan tehdä muuallakin kuin äänestyskopissa silloin, jos merkinnän tekemisestä äänestyskopissa aiheutuisi äänestäjälle kohtuutonta haittaa. Esityksen perustelujen mukaan tämä tarkoittaa sellaisia tilanteita, joissa äänestyspaikka ei ole esteetön esimerkiksi vammaisille tai hyvin heikkokuntoisille äänestäjille. Vaalisalaisuuden keskeisen merkityksen vuoksi perustuslakivaliokunta korostaa ehdotetun menettelyn poikkeuksellisuutta. Vaalipaikalla on aina ensisijaisesti pyrittävä järjestämään äänestyskoppiin pääseminen mahdollisimman esteettömäksi. Muualla kuin äänestyskopissa äänestettäessä tärkeää on järjestää tilanne sellaiseksi, että äänestäjällä ei ole aihetta pelätä vaalisalaisuuden rikkoutumista. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että asiasta päättäminen kuuluu vaalilautakunnalle.”

Vaalilain muuttamisesta annettu laki 496/2013 tuli voimaan 1.7.2013.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ:n vaalitarkkailijoiden Suomessa vuoden 2011 huhtikuussa pidetyistä eduskuntavaaleista laatiman raportin kohdassa V.” Lainsäädäntö” alakohtassa B ”Äänioikeus” todetaan muun ohella seuraavaa.

”Jokainen Suomen kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta, on äänioikeutettu eduskuntavaaleissa. Äänioikeutta ei rajoiteta asuinpaikan, vakaumuksen, vankilassaolon, mielenterveyshäiriön tai minkään muun ehdon perusteella.

Lainsäädännössä edellytetään, että jokaisella äänestyspaikalla on oltava nimetty vaaliavustaja, joka auttaa henkilöitä, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on vamman vuoksi heikentynyt. Lisäksi valtio voi kattaa vammaisten äänestäjien kuljetuskustannukset äänestyspaikoille ja niiltä pois. Kaikkiin äänestyspaikkoihin ei kuitenkaan päässyt pyörätuolilla eikä kaikilla äänestyspaikoilla ollut erityisiä äänestyskoppeja. Alaviitteen mukaan oikeusministeriö antoi ohjeet, joissa edellytetään, että äänestyspaikkojen on oltava esteettömiä, mutta kaikki kunnat eivät panneet tätä vaatimusta täytäntöön. Edelleen raportin mukaan, vaikka ehdokasluettelot ovat nyt saatavilla pistekirjoituksella,

äänestysliput tai muut sokeiden riippumattoman äänestyksen mahdollistavat menetelmät eivät ole saatavilla. Sokeiden ihmisten äänestäminen on nykyisellään vaarantunut, koska he ovat edelleen riippuvaisia siitä, että avustaja merkitsee heidän äänensä. Vielä ei siis ole pystytty noudattamaan täydellisesti eri kansainvälisiä ja Suomen oikeudellisia asiakirjoja, joissa edellytetään, että kaikille kansalaisille on taattava oikeus vaalisalaisuuteen, ja joissa kiellään syrjintä vammaisuuden perusteella.”

ETYJ:n vuoden 2015 eduskuntavaalien tarvearviokomission raportissa todettiin ”III Havaintoja” alakohdassa ”D Vaalien hallinto” muun ohella, että monet komission haasteltavat totesivat, että entistä tehokkaammin tulisi pyrkiä parantamaan vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia käyttää äänioikeuttaan. Tämä koskee erityisesti äänestyspaikkojen saavutettavuutta pyörätuolia käyttäville henkilöille. Kaikki komission haastattelemat tahot kuitenkin painottivat suurta luottamustaan vaaliviranomaisiin ja niiden kykyyn hoitaa vaalit ammattimaisesti. Kohdassa IV Johtopäätökset ja suositukset komissio ei esittänyt parlamenttivaaleja koskevia suosituksia. Komissio ilmoitti olevansa valmiina ryhtymään seurantatoimenpiteisiin ja se kannusti vaaliviranomaisia kiinnittämään huomiota haastatteluissa esiin tulleisiin ongelmiin, muun ohella vammaisten henkilöiden osallistumismahdollisuuksiin.

Oikeusministeriö on vaalilain 10 §:n nojalla antanut vaaliviranomaisille kutakin vaaleja varten vaaliohjeet. Eduskuntavaalien 2019 vaaliohjeissa ”numero 1 Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät ja numero 4 Ennakkoäänestys kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa” on yksityiskohtaiset ohjeet keskusvaalilautakunnille huolehtia esteettömyydestä ja saavutettavuudesta vaalijärjestelyissä (esimerkiksi vaaliohjeen numero 1 kohdat 4.3.2 vaalitarvikkeet ja materiaalit ja 4.5.2 äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen sekä vaaliohjeen numero 4, kohdat 4.3 järjestelyt ennakkoäänestyspaikassa, 4.5 äänestäjän avustaminen ja liite 14. tarkistuslista äänestyspaikan esteettömyydestä). Ohjeissa todetaan muun ohella seuraavaa:

Äänestyskoppien, joissa äänestysmerkintä tehdään, hankkimisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista vastaa kunta. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Pyörätuolia käyttäviä varten tulisi myös olla sellainen äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa. Ennakkoäänestyspaikkaan voidaan myös järjestää pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä kenenkään toisen näkemättä.

Äänestyskoppeihin olisi myös hyvä sijoittaa suurennuslasi tai vastaava heikkonäköisiä äänestäjiä varten. Ennakkoäänestyspaikalla on oltava riittävän hyvä valaistus.

Äänestyskoppien toimittamisesta ennakkoäänestyspaikkaan vastaa keskusvaalilautakunta. Tarpeellisista liikuntaesteisten apuvälineistä huolehtivat yhteistyössä kunnan keskusvaalilautakunnan kanssa ennakkoäänestyspaikoissa vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta ja vaalipäivän äänestyspaikoissa vaalilautakunta.

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia esteettömyydestä ja saavutettavuudesta vaalijärjestelyissä. Liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten mahdollisuuksiin äänestää oman alueensa äänestyspaikassa tai ennakkoäänestyspaikoissa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Mahdollisuuksien mukaan olisi esimerkiksi vammaisten käyttämille kulkuvälineille pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa äänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Äänestystilan tulee sijaita rakennuksessa niin, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut.

Äänestyspaikalla mahdollisesti olevien kynnysten ja portaiden on oltava varustettuja esimerkiksi sellaisella luisalla, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä pääsee esteettä äänestystilaan.

Opastus ennakkoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin.

Vaalitoimitsijan on selvitettävä äänestäjän itsensä valitseman avustajan nimi ja merkittävä se äänestäjistä pidettävän luettelon kohtaan "Huomautuksia". Merkintä tehdään siinäkin tapauksessa, että ennakkoäänestyspaikassa kaikki ennakkoäänestykset merkitään äänioikeusrekisteriin eikä luetteloa muutoin pidetä. Luettelossa olevia tietoja on käsiteltävä siten, etteivät ne ole ulkopuolisten nähtävissä.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yleisiä havaintoja

Tarkastuksella vaalitoimitsijoilta saadun palautteen perusteella, äänestäjät olivat pitäneet ennakoäänestystoimitusta monimutkaisena. Tämän vuoksi vaalitoimitsijat toivoivat, että ennakoäänestyksestä olisi äänestäjiä varten selkeät menettelytapaohjeet, esimerkiksi juliste, jossa kuvattaisiin äänestyksen eri vaiheet.

Useissa ennakoäänestyspaikoissa oli saatavilla liima- tai vesipuikko, jolla äänestäjä saattoi sulkea vaali- ja lähetekuoren. Näin pyrittiin varmistamaan vaalisalaisuuden turvaamista sillä, että vaali- ja lähetyskuoret olivat pitävästi suljettu.

Useissa ennakoäänestyspaikoissa oli vaaliurnat, joihin äänestäjä saattoi panna lähetekuoren. Tällä pyrittiin lisäämään äänestäjien luottamusta äänestyslipun perillemenoon.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ:n 2011 raportin havaintojen johdosta pyrittiin ennen tarkastusta selvittämään, miten ehdokasluettelot pistekirjoituksella olivat kaikkien pistekirjoitusta lukevien saatavilla. Oikeusministeriön vaalit.fi -verkkosivuilla ei ollut löydettävissä tietoa tästä. Näkövammaisten liitosta saadun tiedon mukaan pistekirjoitusta lukevat näkövammaiset henkilöt voivat tilata tiedot oman vaalipiirinsä ehdokkaista pistekirjoituksella painettuna joko omasta alueyhdistyksestään tai Näkövammaisten liiton jäsenpalveluyksiköstä.

Varsinaisia tarkastushavaintoja

Opasteet

Tarkastuksessa todettiin yleisenä havaintona, että edelleen ennakoäänestyspaikoilla äänestyksestä ilmoittaminen ja opastaminen oli vaatimatonta. Porvoon, Askolan ja Pukkilan ennakoäänestyspaikoissa opastusta tai viitoitusta ei ollut pihalla tai edes pääovella. Loviisassa opaste oli ulko-ovessa. Pornaisissa, Myrskylässä ja Lapinjärvellä oli viitoitus äänestyspaikan piha-alueella. Kadunvarsille tai pysäköintipaikoille sijoitettavia opasteita tai viitoituksia ei ollut missään.

Oikeusministeriön vaaliohjeen (numero 4) mukaan opastus ennakoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Ohjeen mukaan myös sisälle ennakoäänestyspaikkaan on järjestettävä tarpeellinen opastus. Paremmalla ja näkyvämmällä tiedottamisella olisi mahdollista lisätä epävarmojen äänestäjien vaali- ja osallistumisoikeuden käyttämistä.

Äänestystilan esteettömyys

Pornaisten, Askolan ja Loviisan ennakoäänestyspaikoissa oli puutteita äänestystilan esteettömyydessä. Pornaisten ennakoäänestyspaikan sisäänkäynnille johtava luiska oli melko jyrkkä pyörätuolia käyttävälle henkilölle. Lisäksi raskas ovi vaikeutti omatoimista sisäänkäyntiä. Askolan ennakoäänestyspaikan ulko-ovi oli raskas ja kynnykset sisään pääsemiseksi olivat niin korkeita, ettei pyörätuolia käyttävä henkilö suoriutunut sisään omatoimisesti ilman toisen henkilön apua. Loviisan ennakoäänestyspaikan sisäänkäynti oli esteellinen portaikon vuoksi. Talon toisella sivustalla oli vaihtoehtoinen sisäänkäynti, jossa oli jyrkkä luiska, josta pääsi pyörätuolilla

ylös vain avustettuna. Vaalitoimitsijoiden mukaan henkilökunnan apua oli kuitenkin tarvittaessa saatavilla.

Oikeusministeriön vaaliohjeen (numero 1) mukaan liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten mahdollisuuksiin äänestää oman alueensa äänestyspaikassa tai ennakoäänestyspaikoissa on kiinnitettävä erityistä huomiota. Äänestystilan tulee sijaita rakennuksessa niin, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut. Kynnysten ja portaiden on oltava varustettuja sellaisella luiskalla, että rollaattoria tai pyörätuolia käyttävä pääsee esteettä äänestystilaan.

Äänestyskopin esteettömyys ja vaalisalaisuuden turvaaminen

Porvoon, Pukkilan ja Loviisan ennakoäänestyspaikoissa oli niin sanottu esteetön äänestyskoppi tai -paikka. Sen sijaan Pornaisten, Askolan, Myrskylän ja Lapinjärven ennakoäänestyspaikoissa ei ollut esteettömiä äänestyskoppeja. Porvoon, Pornaisten, Askolan ja Pukkilan ennakoäänestyspaikalla ei ollut saatavilla suurennuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikonäköisiä äänestäjiä varten.

Pornaisissa liikkumisen apuvälineitä käyttävälle tarjottiin äänestyskoppiin syliin asettava vane-rinen alusta. Myrskylässä pyörätuolia käyttävälle henkilölle tarjottiin mahdollisuutta äänestää pöydällä, jossa ei ollut erillistä näkösuojaa. Askolassa äänestystila oli niin ahdas, ettei äänestyskoppiin mahtunut. Lapinjärvellä äänestyskoppi oli liian kapea esimerkiksi leveää sähköpyörätuolia käyttävälle henkilölle. Porvoossa oli esteetön äänestyskoppi, mutta tarkastajien havaintojen mukaan äänestyspaikat olivat avoimia ulkopuolisten katseille, koska ne sijaittivat kulkuväylän läheisyydessä. Tämä saattoi vaarantaa vaalisalaisuutta.

Kaikissa muissa tarkastuskohteissa paitsi Pornaisten ennakoäänestyspaikassa vaalitoimitsijat kertoivat, että avustamisesta ja äänestäjän omasta avustajasta tehtiin oikeusministeriön vaaliohjeen mukaiset merkinnät äänestäjistä pidettävään luetteloon.

6 TOIMENPITEET

Tarkastushavainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle. Hän päätti saattaa tarkastuksen kohteina olleiden kaupunkien ja kuntien sekä niiden keskusvaalilautakuntien tietoon edellä todetut havainnot. Tässä tarkoituksessa oikeusasiamies lähettää niille jäljennöksen tästä tarkastuspöytäkirjasta.

Tämän lisäksi oikeusasiamies päätti saattaa oikeusministeriön tietoon havainnot tarpeesta ennakkoäänestämisen ohjeistuksesta äänestäjille sekä ohjeistuksesta ehdokasluettelon saatavuudesta näkövammaisille henkilöille.

Oikeusasiamies piti myönteisenä, että Porvoon kaupungin, Pukkilan kunnan ja Loviisan kaupungin ennakoäänestyspaikoissa oli esteettömät äänestyskopit tai -paikat, joissa pyörätuolia tai muita liikkumisen apuvälineitä käyttävät äänestäjät voivat tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen.

Oikeusasiamies päätti kuitenkin kiinnittää Porvoon kaupungin huomiota siihen, mitä edellä on sanottu äänestyskoppien avoimuudesta ja sijoittamisesta siten, että vaalisalaisuus voidaan turvata.

Oikeusasiamies päätti selvittää omana aloitteenaan Pornaisten, Askolan, Myrskylän ja Lapinjärven kuntien vaalijärjestelyissä havaitut puutteet vammaisten henkilöiden vaalisalaisuuden turvaamisessa. Oikeusasiamies päätti selvittää omana aloitteenaan myös Pornaisten kunnan

menettelyn ennakkoäänestyksessä, kun vaalivirkailijoiden mukaan äänestäjien avustamisesta ei tehty merkintöjä äänestäjistä pidettävään luetteloon. Pornaisten, Askolan, Myrskylän ja Lapinjärven kunnille lähetetään erilliset asioita koskevat selvityspyynnöt.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Juha-Pekka Konttinen
vanhempi oikeusasiamiehensihteeri